

UDK 061.2:930.25(497.4)

UVOD

Arhivsko društvo praznuje 60 let svojega obstoja

MIRA HODNIK

arhivska svetovalka

Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Idriji, Prelovčeva ulica 2, SI-5280 Idrija
e-pošta: mira.hodnik@guest.arnes.si

MIRJANA KONTESTABILE ROVIS

arhivska svetovalka

Pokrajinski arhiv Koper, Kapodistriassov trg 1, SI-6000 Koper
e-pošta: mirjana.kontestabile@arhiv-koper.si

GORDANA ŠÖVEGEŠ LIPOVŠEK

arhivska svetovalka

Pokrajinski arhiv Maribor, Glavni trg 7, SI-2000 Maribor
e-pošta: gordana.soeveges@pokarh-mb.si

KATJA ZUPANIČ

arhivska svetovalka

Zgodovinski arhiv na Ptuj, Vičava 5, SI-2250 Ptuj
e-pošta: katja.zupanic@guest.arnes.si

Izvleček

Avtorice prispevka so štiri bivše predsednice Arhivskega društva v obdobju med letoma 2004 in 2014. Vsaka izmed njih predstavi delovanje v društvu v svojem mandatu oz. dogodke, ki so zaznamovali društvo. Veliko je bilo narejenega za arhivsko stroko, saj je društvo vedno bolj ali manj uspešno opozarjalo tudi na pereče probleme v arhivistiki.

Abstract

ARCHIVAL ASSOCIATION OF SLOVENIA CELEBRATES ITS 60TH ANNIVERSARY

Written by four former presidents of the Archival Association of Slovenia (2004-2014), the article presents their past work and major events that marked the association during their presidencies. The association has played a significant role in improving the Slovenian archival profession, by more or less successfully drawing attention to issues and challenges faced by Slovenian archival community.

Ključne besede:

Arhivsko društvo Slovenije (ADS), Aškercova nagrada in priznanje, Arhivi in Viri, Heritage Life, medarhivske strokovne skupine, Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA).

Key-words:

Archival Association of Slovenia, Aškerc award and prize, journals Arhivi and Viri, Heritage Life, interarchival expert groups, Protection of Documents and Archives and Archival Institutions Act

Ob 40. obletnici Arhivskega društva Slovenije je društvo izdalo zbornik z obsežno vsebino, v katerem je opisana dejavnost društva od njegovih začetkov (dejavnosti za ustanovitev ADS so se pričele že v letu 1953), do uradne ustanovitve 27. aprila 1954, pa vse do leta 1994.¹ Svečano je bila v letu 2004 obeležena tudi 50. obletnica društva, saj je bila takrat strokovna publikacija Arhivi skoraj v celoti posvečena jubileju; Arhivi so izšli z naslovom Zbornik ob petdesetletnici Arhivskega društva Slovenije.² V strokovnih prispevkih so se člani razpisali o strokovnih revijah, ki jih izdaja društvo, opozorili so na pomen društva pri področni arhivski zakonodaji, opisali sodelovanje slovenskega društva z jugoslovansko zvezo arhivskih delavcev, predstavili strokovne ekskurzije društva in objavili odprto pismo o neizpoljenem arhivskem sporazumu med Jugoslavijo in Avstrijo.

Tudi deset let po tem, ob letošnji 60. obletnici Arhivskega društva Slovenije, je poslanstvo društva ostalo enako: skrb za arhivsko stroko ter povezovanje arhivskih delavcev v slovenskih javnih in cerkvenih arhivih.

1. Obdobje od leta 2004 do leta 2006 (predsednica Mira Hodnik)

Dveletni mandat kot predsednica Arhivskega društva Slovenije sem prevzela 15. aprila 2004 na rednem občnem zboru. Zavedala sem se, da bo zaradi dotedanjega uspešnega vodenja Aleksandre Pavšič Milost moje predsedovanje nekoliko težje.

50 let delovanja društva (leta 2004)

Vendar ni bilo časa za sedenje, saj sem predsednica postala v jubilejnem letu 2004, ko je Arhivsko društvo Slovenije praznovalo 50-letnico delovanja. Začetek delovanja društva leta 1954 smo obeležili že na aprilskem občnem zboru, ko je društvo s podelitvijo listin imenovalo pet novih častnih članov. Prav je, da se jih na tem mestu še enkrat spomnimo. To so Marija Oblak Čarni, mag. Milica Trebše Štolfa, prof. dr. Jože Mlinarič, prof. dr. Jože Žontar in Peter Ribnikar. Meseca septembra smo imeli v prostorih Arhiva Republike Slovenije osrednjo proslavo, na kateri nas je v pozdravnem govoru nagovorila takratna ministrica za kulturo Andreja Rihter. Štirinajstim zaslužnim članom in vsem slovenskim arhivom smo podelili priznanja. Ti posamezniki so zaradi svojih uredniških, tajniških in predsedniških del prispevali k uspešnosti delovanja društva. Istočasno smo izdali novo številko Arhivov, ki je bila skoraj v celoti posvečena jubileju.

Aškerčeva nagrada in priznanje (leta 2004)

Praznovanje 50-letnice smo zaključili s podelitvijo Aškerčeve nagrade mag. Vladimirju Žumru za izjemne dosežke v arhivistiki in priznanja dr. Milku Mikuli za objavo in popularizacijo arhivskega gradiva.

Viri

Leta 2004 je izšla tudi 19. številka Virov avtorja Boža Repeta z naslovom Osamosvojitev in narodno priznanje. Zaradi aktualne tematike Virov je bila naklada 600 izvodov. 20. številka Virov v naslednjem letu je imela naslov Viri o de-

¹ Arhivsko društvo Slovenije – 40 let.

² Zbornik ob petdesetletnici Arhivskega društva Slovenije.

mokratizaciji in osamosvojitvi Slovenije, IV. del: Slovenci v zamejstvu in po svetu ter mednarodno priznanje Slovenije (avtorji Matjaž Klemenčič, Samo Kristen, Katalin Munde Hirnök, Milica Trebše Štolfa in Janeza Strgar).

22. zborovanje društva v Murski Soboti (leta 2005)

V drugem letu mojega predsedovanja smo imeli zborovanje društva v Murski Soboti, kjer so referenti osvetlili problematiko varovanja arhivskega gradiva privatne provenience, kot so gospodarski subjekti, politične stranke, društva, rimskokatoliška cerkev, fizične osebe in drugi ustvarjalci zasebnega arhivskega gradiva.

Mednarodni arhivski kongres na Dunaju (leta 2004)

Kaj je bilo tisto, ki mi je ostalo najbolj v spominu, je težko izpostaviti. Vsi dogodki, ki so se odvijali z mojo pomočjo, so mi razširili obzorje. Kot predsednica sem imela čast sodelovati na mednarodnem arhivskem kongresu z naslovom Arhivi, spomini in znanje, ki se je odvijal na Dunaju od 23. do 28. avgusta 2004. Zborovanje je potekalo kot dobro uglašena violina brez trenj in nesporazumov, vključno z gala plesnim večerom v dunajski mestni hiši, kjer smo slovenski arhivisti dokazali moč dobrega sodelovanja.

Spomini

Stvar, ki mi je poleg resnih zadev ostala v spominu, je predstavitev 19. številke Virov v Arhivu Republike Slovenije leta 2004. Z dr. Dragonom Matičem, takratnim direktorjem, sva bila zadolžena za sprejem predstavnikov slovenske politične elite, ki je sodelovala v času osamosvajanja Slovenije. Na predstavitev knjige so prišli dr. France Bučar, Milan Kučan, dr. Matjaž Kmecl, Janez Janša, Dimitrij Rupel in drugi. Z direktorjem sva stala v tajništvu arhiva, sprejela vsakega politika posebej in ga napotila v direktorjevo sobo, kjer naj bi se pogovarjali v sproščenem duhu pred uradnim začetkom predstavitve. Zbranih je bilo kar nekaj novinarjev in fotografov, ki so beležili ta dogodek. Do prihoda Dimitrija Rupla se je slišalo posamezno fotografiranje, ko pa je po zavitem stopnišču prihajal Rupel, so fotografi priredili pravi manever. Fotografi so ga spremljali čisto od vhodnih vrat arhiva in ga fotografirali

*Gala ples v dunajski mestni hiši ob mednarodnem arhivskem kongresu 2004
(osebni arhiv Mire Hodnik)*

li z vseh mogočih zornih kotov. Ko sem vse to opazovala, se mi je zdelo dokaj zabavno in groteskno. Sredi vsega tega dogajanja sem povsem spontano rekla Draganu, da se počutim kot na fronti, in ne glede na resen dogodek sva se temu tudi od srca nasmejala. Žal se tekom vse te medijske pozornosti nisem uspela rokovati z Dimitrijem Ruplom, ker je preprosto prezrl ponujeno roko v pozdrav.

2. Obdobje od leta 2006 do leta 2010 (predsednica Mirjana Kontestabile Rovis)

Do leta 1992 je ADS imel osrednjo vlogo med slovenskimi arhivi. Z osamosvojitvijo Slovenije in novim družbenim redom se je vloga društva povsem spremenila, preprosto povedano, ni bilo več številka ena. Ko sem leta 2006 postala predsednica, sem si prizadevala, da delovanje društva ne bi postalo obrobno. Čeprav arhivistka, si upam pisati po spominu, zato zagotovo prispevek ni objektivni. Delovanje društva je v veliki meri določalo njegovo financiranje. Društvo je vsako leto izdalo dve številki revije Arhivi in dve številki Virov, vsakoletni družaben dogodek je bil na dve leti izmenoma podelitev Aškerčevih nagrad in priznanj ali zborovanje, letno so se arhivisti udeležili nekaterih tujih arhivskih posvetovanj.

V kratkem opisu štiriletnega obdobja ne morem opisati vsega in vseh, vendar je ostal občutek sodelovanja, pogovorov, pomoči, nasvetov. Tako je mnogo neimenovanih posameznikov stikalo zgodbo delovanja društva v letih 2006–2010. Veliko dela, očem prikritega, sta opravila tajnika društva Andrej Nared in Maja Gombač.

Razvoj arhivske stroke in ustanovitev medarhivskih strokovnih skupin

Pomembna se mi je zdela vloga društva pri razvoju stroke, nov zakon je prinesel nove naloge, vse bolj je postajala pereča problematika dela z ustvarjalci. Te problematike so se zavedali predvsem arhivisti, ki so delovali v terenski službi, nekateri pa za tovrstno problematiko niso imeli posluha. Izvršni odbor društva je zato predlagal ustanovitev medarhivskih skupin, ki bi se ukvarjale s posameznimi delovnimi področji oziroma skupinami ustvarjalcev arhivskega gradiva. Ideja ni bila nova, saj jo je na arhivskem posvetovanju v Novi Gorici leta 1993 predstavil Žarko Bizjak iz Zgodovinskega arhiva Ljubljana. V praksi je živela le skupina za pravosodje, ki jo je vodila Jelka Melik.

23. zborovanje društva v Velenju (leta 2007)

Kot pereč problem se je v letu 2006 izpostavilo pomanjkanje ustreznih arhivskih depojev. V neformalnem pogovoru ob 50-letnici ustanovitve Pokrajinskega arhiva Koper sta dr. Jedrt Vodopivec in dr. Dragan Matić dala pobudo, da se na arhivskem zborovanju predstavi stanje arhivskih depojev in opozori javnost na pomanjkanje ustreznih arhivskih depojev v Sloveniji.

Zborovanje je društvo organiziralo v sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Celje v Velenju 2007. Leta 2009 je Arhiv Republike Slovenije izdal knjigo z naslovom Arhivski depoji v Sloveniji.

Projekt Heritage Live in podiplomski študij arhivistike

Na pobudo takratnega direktorja Zgodovinskega arhiva Celje, mag. Bjana Cvelfarja, je društvo pričelo tesneje sodelovati s Hrvaškim arhivskim dru-

štvom ter ostalimi arhivskimi društvi s področja bivše Jugoslavije. Zelo kmalu smo ugotovili, da nas pestijo podobni problemi. Z namenom izvedeti čim več o črpanju evropskih sredstev smo s Hrvaškim arhivskim društvom organizirali prvo posvetovanje, okroglo mizo arhivistov Slovenije in Hrvaške (v Tuheljskih toplicah od 15. do 16. maja 2008). Med ostalimi temami se je izpostavila tudi tema izobraževanja arhivistov. Na pobudo Fakultete za humanistične študije Koper, Filozofske fakultete Zagreb in obeh društev smo pristopil k evropskemu projektu *Heritage Live*, v okviru katerega naj bi nastal podiplomski študij arhivistike, ki bi potekal v sodelovanju med obema fakultetama. Slovensko in hrvaško društvo sta organizirali dve konferenci na to temo.

24. zborovanje društva v Dolenjskih Toplicah (leta 2009)

Leta 2009 je društvo v sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Ljubljana izvedlo zborovanje v Dolenjskih Toplicah, uvodna tema je bila namenjena izobraževanju arhivskih delavcev in zaposlenih pri ustvarjalcih gradiva. Uvodno predavanje je imel Peter Horsman s Fakultete za humanistiko Univerze v Amsterdamu. Na zborovanju so spregovorili še o arhivskih depojih in elektronskem arhiviranju.

Strokovne ekskurzije

Pomen besede »društvo« izhaja iz korena besede »družba« in je zagotovo družjenje. Ker arhivistov v Sloveniji ni veliko, je toliko bolj pomembno, da imajo med seboj dobre stike, k čemur lahko pripomorejo tudi enodnevne strokovne ekskurzije. Oktobra 2008 smo si ogledali župnijski arhiv v Gračišču, kjer je deloval starosta hrvaških arhivistov Ivan Grah, ter mesto Gračišče v Istri.

3. Obdobje od leta 2010 do leta 2012 (predsednica Katja Zupanič)

Mandatno obdobje 2010–2012 pod predsedstvom Katje Zupanič je zaznamovalo obdobje popularizacije arhivske stroke in širjenja ideje o podiplomskem študiju arhivistike na primorski univerzi. Ob finančni podpori Ministrstva za kulturo smo lahko izpolnili zastavljeni program in ga na nekaterih področjih celo presegli. Čeprav je bilo delo naporno, sem vesela in ponosna, da sem imela priložnost predsedovati našemu stanovskemu društvu.

Viri in Arhivi

Najpomembnejša dejavnost je tudi v omenjenem mandatu ostala založniška – reviji Arhivi in publikacije Viri (št. 32 in 33 – Ljuba Dornik Šubelj: Prijatelj ali sovražnik? Obveščevalno delovanje Eda Brajnika in stiki z Izraelom, Ljubljana 2011, in Flavio Bonin: Piranske solne pogodbe (1375–1782), Ljubljana 2011). Posebej izstopa številka Arhivov 34 (2011), št. 2, posvečena sedemdesetletnici prof. dr. Franceta Martina Dolinarja. Društvo je v tem obdobju pristopilo z objavo digitaliziranih vsebin obeh revij tudi k spletnemu portalu Zgodovina Slovenije – Sistory in na tak način so naše vsebine postale dostopnejše.

Aškerčeva nagrada in priznanje (leta 2010)

20. oktobra 2010 smo v sejni dvorani Mestne občine Ljubljana podeli-

li Aškerčevo nagrado in priznanje. Slavnostna govornica je bila ministrica ga. Majda Širca. Aškerčevo nagrado za izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju zbiranja, varovanja in ohranjanja arhivske dediščine ter njenega posredovanja javnosti je prejel dr. France M. Dolinar. Podeljeni sta bili tudi dve Aškerčevi priznanji, in sicer Gordani Šovegeš Lipovšek za delo Vodnik po arhivskem gradivu o Prekmurju v Arhivu županije Zala v Zalaegerszegu (Pokrajinski arhiv Maribor, 2009) ter dr. Mihi Preinfalku in dr. Matjažu Bizjaku za objavo listin plemiške rodbine Turjaških v dveh knjigah z naslovom Turjaška knjiga listin I, II (Ljubljana 2008, 2009).

25. zborovanje društva na Ptuju

10. in 11. oktobra 2011 je Arhivsko društvo v soorganizaciji z Arhivom Republike Slovenije na Ptuju izvedlo že 25. arhivsko zborovanje. Tema zborovanja je bila Primeri različnih praks v slovenskih arhivih. Ponosni smo bili, da nam je uspelo povabiti predavatelja iz Stasijevega arhiva iz Berlina. Celotno zborovanje je prvič potekalo v obliki delavnic in poudarku na medsebojni izmenjavi izkušenj. Članki zborovanja so bili zbrani v zborniku, ki je izšel v času zborovanja.

Medarhivske strokovne skupine

V sklopu Arhivskega društva so se sestajale tudi strokovne skupine za zdravstvo in socialo, upravo, gospodarstvo, sodstvo, kulturo in za šolstvo, ki so o delu svojih skupin poročale na občnih zborih. Predvsem so se ukvarjali s problemi, ki nastajajo pri delu z ustvarjalci: izdelava strokovnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega za različna področja, priprava seminarjev, nivojsko popisovanje, REGUST, problematika rudarske tehnične dokumentacije, enoten klasifikacijski načrt pri Ministrstvu za šolstvo in šport.

Reorganizacija slovenskih javnih arhivov in izredni občni zbor (leta 2010)

18. novembra 2010 smo na pobudo 38 članov ADS v avli Arhiva Republike Slovenije izvedli izredni občni zbor, kjer smo se izrekli glede problematike reorganizacije slovenske javne arhivske službe. Vodstvo društva in posamezni člani so bili vseskozi dovzetni za predlagane spremembe arhivske zakonodaje. Posamezniki so opozarjali in spraševali odgovorne, kako bodo spremembe zakona vplivale in spodbudile razvoj stroke.

Popularizacija arhivske stroke – knjižica Slovenski arhivi se predstavijo

Z namenom popularizacije arhivske stroke in arhivov je društvo ob finančni pomoči Ministrstva za kulturo in vseh slovenskih arhivov v letu 2010 izdalo priročno knjižico z naslovom Slovenski arhivi se predstavijo. S knjižico, panoji s predstavitev arhivov, z barvnim plakatом ter bralnimi kazalkami smo se tudi v letu 2010 predstavili na Kulturnem bazarju v Cankarjevem domu (maj 2010) in tako pritegnili pozornost mnogih učiteljev in drugih udeležencev na naši stojnici. V sklopu Kulturnega bazarja smo s sodelovanjem na delavnici »Kako pripraviti kulturni dan?« Katja Zupanič, dr. Zdenka Bonin in Mirjana Kontestabile Rovis promovirale obisk arhivov. V letu 2010/11 smo prenovili tudi društveno spletno stran in tako z objavo svojega dela (dogodki, zapisniki, objava revije Arhivi in publikacija Viri ...) postali dostopnejši širši javnosti.

Projekt Heritage Live in Deklaracija o medsebojnem sodelovanju z arhivskimi društvi bivše Jugoslavije

V mandatu 2010/12 si je društvo še naprej prizadevalo v okviru projekta Heritage Live – projekta, ki ga je zasnovala Fakulteta za humanistične študije in predstavlja krepitev znanja ter delovanja na področju prepoznavanja, ohranjanja in predstavitve kulturne dediščine slovensko-hrvaškega čezmejnega prostora – Živa, oživljena, doživeta kulturna dediščina OP IPA Slovenija 2007–2013, za nastanek podiplomskega študija na Primorski univerzi. Na to temo je septembra 2010 društvo v okviru Heritage Live organiziralo okroglo mizo s 50 udeleženci iz Slovenije in Hrvaške ter nekaj gosti iz tujine. Med dvodnevno konferenco je potekala živahna izmenjava mnenj o trenutnem stanju arhivistike in različnih pogledih glede razvoja arhivske stroke. Kot ločen dogodek smo na Otočcu okrepili tudi sodelovanje z arhivskimi društvi sosednjih držav. Septembra 2010 smo predsedniki arhivskih društev podpisali Deklaracijo o medsebojnem sodelovanju in izmenjavi dobrih praks ter novih idej s Hrvaškim arhivskim društvom, Društvom arhivskih delavcev Vojvodine in Arhivskim društvom Bosne in Hercegovine. Maja 2011 je v okviru omenjenega projekta konferenca potekala v organizaciji Hrvaškega arhivskega društva (na Hrvaškem, v Mariji Bistrici pri Zagrebu). Tema konference je bila Arhivisti v elektronskem okolju. Arhivsko društvo je vedno zagotovilo predavatelje, ki so poskrbeli za zelo zanimive in kakovostne debate.

Mednarodno sodelovanje in sodelovanje z različnimi inštitucijami doma

Na povabilo arhivskih društev sosednjih držav so predstavniki ADS suvereno predstavljali društvo in s tem slovenske arhive na mednarodnih zborovanjih in konferencah sosednjih držav, s katerimi že leta in leta odlično sodelujemo.

Na pobudo organizatorja Mednarodnega inštituta arhivskih znanosti Univerze v Mariboru (dr. Peter Pavel Klasinc) smo kot eden izmed soorganizatorjev sodelovali na 1. konferenci arhivov slovanskih držav, ki se je odvijala v Lipici od 7. do 10. oktobra 2010. Kot predsednica sem predstavila delovanje Arhivskega društva Slovenije in publikacijo Slovenski arhivi se predstavijo.

Na povabilo ge. Milene Suhadolčan, predsednice Kulturnega društva Anton Aškerc, sem bila kot predsednica Arhivskega društva Slovenije 12. junija 2010 slavnostna govornica na kul-

*Bralna kazalka in knjižica Slovenski arhivi se predstavijo
(foto: Katja Zupanič)*

turni prireditvi na domačiji Antona Aškerca v Senožetih nad Rimskimi Toplicami. Rdeča nit govora je bila vloga Aškerca v arhivistiki.

Strokovne ekskurzije

V sodelovanju s Pokrajinskim arhivom Koper smo 7. maja 2010 izvedli enodnevno ekskurzijo v dolino Glinščice. Pot nas je z avtobusom iz Ljubljane vodila proti vasi Zabrežec, kjer je imelo sedež okrajno sodišče Robida. O zgodovini krajev, ki smo jih obiskali, nam je že na avtobusu spregovorila tajnica društva Maja Gombač. Kljub dežju smo se sprehodili po dolini Glinščice, videli razvaline gradu Funfenberg, od koder so njegovi lastniki nekoč, kot iz orlovega gnezda, visoko nad strehami vasice Botač nadzirali pomembne poti do Trsta. Med potjo proti vojaškemu muzeju v kraju Lokve pri Divači smo poizkušali različne okuse piva, tisti, ki so jim bliže žgane pijače, pa so uživali na avtobusu ob srkanju domačih likerjev znamke Bonin. Dan smo zaključili na izletniški in turistični kmetiji v Coljavi.

V letu 2011 smo se 17. junija z dvema avtobusoma podali na enodnevno ekskurzijo v sosednjo Hrvaško. V dopoldanskem času smo si ogledali Trakoščan, enega najlepših gradov in muzejev na Hrvaškem z ohranjenim pohištvo in orožjem iz obdobja od 15. do 19. stoletja. V nadaljevanju smo se odpeljali v Krapino, kjer smo si z velikim zanimanjem ogledali nov Muzej krapinskega pračloveka. Dan smo zaključili na kmečkem turizmu v srcu hrvaškega Zagorja ob zvokih tamburic lokalnega benda »Fakini«.

Obe ekskurziji sta bili izredno dobro obiskani. Minili sta prehitro, člani društva pa smo si bili enotni, da so društvene ekskurzije nujno potrebne.

4. Obdobje od leta 2012 do leta 2014 (predsednica Gordana Šovegeš Lipovšek)

Na občnem zboru 21. marca 2012 je predsedovanje ADS prevzela Gordana Šovegeš Lipovšek iz Pokrajinskega arhiva Maribor. Dvoletni mandat so med drugim zaznamovale tudi hitre politične spremembe, kar je posredno občutilo tudi društvo; v dveh letih sta se na vrhu Arhiva Republike Slovenije (ARS) zamenjala kar dva direktorja. Novembra 2011 je po treh letih delovanja padla vlada Boruta Pahorja, ki je do februarja 2012 opravljala le tekoče posle. Z nastopom nove vlade Janeza Janše je prišlo tudi do menjave direktorja Arhiva Republike Slovenije, to je postal zgodovinar Jože Dežman. Po letu dni je ponovno prišlo do padca vlade in s tem tudi do menjave direktorja v ARS; to je postal mag. Bojan Cvelfar. Hitre menjave so povzročile med drugim tudi spreminjajoč odnos do nekaterih problemov v arhivski stroki.

Končno sprejetje sprememb Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA)

ADS je pri spremembah ZVDAGA pričel sodelovati že leta 2010, ko so se začeli pripravljati prvi osnutki novega zakona oz. novele. To sodelovanje je postalo bolj aktivno leta 2012, ko je takratna vlada resno pristopila k predlogu, da se arhivski zakon končno popravi. 7. novembra 2012 je ADS v sodelovanju z ARS pripravil okroglo mizo, kjer je stroka prediskutirala vsak člen in podala tudi svoje pripombe. 29. marca 2013 je bila s strani Ministrstva za kulturo imenovana strokovna komisija, ki je pripravljala osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah krovnega zakona. Eden od članov te komisije je bil imenovan s strani ADS, to je bila dr. Jelka Melik. Predlog zakona je bil 28. januarja 2014

sprejet še na Vladi RS. Vendar se je vse (spet) zapletlo pri 65. členu, ki govori o rokih nedostopnosti arhivskega gradiva. Zato je bil za 8. junij 2014 razpisan referendum o arhivski noveli. Ker pa se ga je udeležilo premalo število volilnih upravičencev (le 11,68 %), referendum ni uspel, kar pomeni, da je obveljal predlog novele.³

Aškerčeva nagrada in priznanje (leta 2012)

ADS je 17. oktobra 2012 svečano podelilo tudi Aškerčevo nagrado in priznanje. Aškerčeva nagrada za življenjsko delo za leto 2012 se je podelila dr. Francetu Štuklu za izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju zbiranja, varovanja in ohranjanja arhivske dediščine, njenega posredovanja javnosti, strokovnega izobraževanja ter večletnega zaslužnega dela v Arhivskem društvu Slovenije. Aškerčevo priznanje za leto 2012 pa se je podelilo mag. Bojanu Cvelfarju za odmeven prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju uveljavljanja svetovnih arhivističnih smernic v slovenski arhivski praksi.

Viri in Arhivi

Društvo je v obdobju 2012–2014 izdalo štiri nove številke revije Arhivi ter tri številke Virov: Jure Volčjak: Ordinacijska protokola Goriške nadškofije 1750–1824, 2. del (34. številka Virov) in Ordinacijska protokola ljubljanske (nad)škofije 1711–1824, 1. del 1711–1756 (36. številka) ter dr. Dejan Zadavec: Zastave in prodaje deželno knežjih posesti in prihodkov v spodnjeavstrijskih deželah v prvi polovici 16. stoletja (35. številka Virov).

26. zborovanje društva v Novi Gorici

Skupaj s Pokrajinskim arhivom iz Nove Gorice je ADS organiziralo 26. posvetovanje v Novi Gorici z naslovom Standardizacija (o)popisov arhivskega gradiva in uskladitev strokovnih praks v slovenskih javnih in cerkvenih arhivih (10. in 11. oktobra 2013). Na posvetovanju je sodelovalo 16 predavateljev, posvetovanje pa je spremljal tudi zbornik predavanj.

Spomenica o vračanju arhivov z ozemlja današnje Slovenije, ki so bili odnešeni v Italijo

Ker je posvetovanje potekalo ravno v Novi Gorici, ob slovensko-italijanski meji, se je društvo odločilo, da opozori tudi na bogato slovensko arhivsko gradivo, ki se še dandanes nahaja v Italiji. S spomenico smo opozorili Vlado RS, da začne z aktivnostmi za dokončno uresničitev tistih določil mirovne pogodbe z Italijo, ki zadevajo vračanje arhivskega gradiva. Leta 2013 je minilo namreč že 66 let od podpisa mirovne pogodbe z Italijo in njena določila glede javnih in cerkvenih arhivov v zelo pomembnem delu še vedno niso izpolnjena. Spomenico je podrobno predstavil dr. Dragan Matić, podpisali pa so jo ADS, Arhiv Republike Slovenije, Pokrajinski arhiv Koper, Pokrajinski arhiv v Novi Gorici, Zgodovinski arhiv Ljubljana, Nadškofijski arhiv Ljubljana in Škofijski arhiv Koper, podporniki: ZRC SAZU, SAZU, Univerza v Mariboru, Univerza v Ljubljani,

³ Pridobljeno 22. 9. 2014 s spletnega naslova <http://www.delo.si/novice/politika/referendum-o-arhivski-noveli-ni-uspel.html>.

Univerza na Primorskem, Nadškofijski arhiv Maribor, Zgodovinski arhiv Celje, Zgodovinski arhiv na Ptuju, Pokrajinski arhiv Maribor, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Zveza zgodovinskih društev Slovenije, Mestna občina Nova Gorica, Mestna občina Koper, Občina Šempeter-Vrtojba, Občina Idrija, Občina Piran, Občina Izola, Občina Tolmin, Občina Kanal ob Soči in Občina Sežana.

Izobraževanja v okviru ADS

ADS je skupaj z medarhivsko strokovno skupino za zdravstvo in socialo in ARS 18. junija 2012 organiziral Strokovni seminar o varstvu dokumentacije v zdravstvenih ustanovah, ki se ga je udeležilo 54 udeležencev. Po seminarju je bil izdan tudi zbornik predavanj z naslovom Kako do urejenih, varnih in hitro dostopnih dokumentov v zdravstvenih ustanovah – Zbornik predavanj o varstvu dokumentacije v zdravstvenih ustanovah. Ker je bil seminar zelo dobro obiskan, se je Marija Grabnar odločila, da v sodelovanju z ADS izvede še en seminar, in sicer skupaj z medarhivsko strokovno skupino za kulturo. Maja 2013 se je strokovnega seminarja za zaposlene v Zavodih za varstvo kulturne dediščine Slovenije udeležilo 25 udeležencev.

Strokovne ekskurzije

ADS je med 16. in 19. majem 2012 izvedlo strokovno ekskurzijo v Rim in Vatikan. Ogledali smo si razstavo Lux in arcana – vatikanski tajni arhivi ter arhiv v samem Vatikanu. Naslednje leto, 31. maja 2013, je ekskurzija člane društva vodila na Madžarsko, in sicer v dvorec Festetics in knjižnico Helicon v Keszthelyu ob Blatnem jezeru.

Mednarodni arhivski dan

ADS ga je obeležil 8. junija 2012 in 7. junija 2013. Na predstavitvi v ARS-u so bile podrobno predstavljene publikacije, ki jih izdaja društvo.

Mednarodno sodelovanje

Društvo je zelo dobro sodelovalo tudi z arhivskimi društvi sosednjih držav. Člani društva so se udeležili konferenc v tujini kot poslušalci ali tudi kot predavatelji. Leta 2012 smo bili prisotni na kar osmih konferencah doma ali v tujini: **konferenca arhivskih društev Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Slovenije v Bihaću**: Sukcesija arhivskega gradiva bivše Jugoslavije ter management in marketing v arhivskih institucijah, medijsko odmevno, vsa društva so opozorila pristojna ministrstva na problematiko oz. neizvajanje sporazuma o vprašanih nasledstva nekdanje SFRJ; **XVI. arhivski dan v Trnavi na Slovaškem**: Arhivsko gradivo uprave po letu 1945; **konferenca društva madžarskih arhivistov v Szegedu**: Elektronska uprava in elektronski arhivi; **82. nemški arhivski dan v Kölnu**: Kulturni kapital in ekonomski potencial – koncept za prihodnost arhivov; **25. mednarodno posvetovanje v Tuzli**, tema: Arhivska praksa; **III. konferenca arhivov slovanskih držav v Lipici**; **46. posvetovanje Hrvaškega arhivskega društva v Varaždinu**: Specializirani arhivi in arhivske zbirke izven arhivov; **4. zagrebški arhivski dan**: Arhivistika – kultura – znanost: partnerstvo za razvoj.

Leta 2013 pa smo se udeležili šestih konferenc: **konferenca arhivskih društev Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Slovenije v Novem Sadu**: Arhi-

vi in mediji; **XVII. arhivski dan slovaškega arhivskega društva v Bratislavi:** Znanost, kultura in šport v arhivskih dokumentih; **II. kongres arhivistov Bosne in Hercegovine v Bihaću:** Država, politika in arhivi ter Arhivi in informacijsko okolje; **konferenca društva madžarskih arhivistov v Esztergomu:** Madžarsko gradivo v tujih arhivih; **26. mednarodno posvetovanje Arhiva Tuzlanskega kantona:** Arhivska praksa; **47. posvetovanje Hrvaškega arhivskega društva v Opatiji:** Arhivi in politika.

Arhivistika kot samostojno področje na Agenciji za raziskovalno dejavnost

Leta 2013 je ADS na **Agencijo za raziskovalno dejavnost** vložil prošnjo oz. predlog, da arhivistiko in dokumentologijo uvrsti kot samostojno področje znotraj Humanistike, in sicer kot **6.13 Arhivistika in dokumentologija**. Predlog smo podprli z naslednjo obrazložitvijo: »*Javni arhivi v Sloveniji in Arhivsko društvo Slovenije permanentno spremljajo razvoj arhivskega področja tako v svetu kot doma. Arhivi poleg izvrševanja javne arhivske službe izvajajo tudi znanstveno raziskovalno dejavnost, katere rezultati se objavljajo v znanstvenih revijah in publikacijah. Pri tem pride do težave glede klasifikacije arhivistike in dokumentologije znotraj raziskovalno-razvojne dejavnosti v Sloveniji. Ugotavlja se, da v klasifikaciji ARRS arhivistika in dokumentologija nista opredeljeni kot samostojno področje znotraj Humanistike, kot je to v nekaterih drugih evropskih klasifikacijah. Mednarodna klasifikacija CERIF – CERCS arhivistiko uvršča med humanistične vede kot samostojno raziskovalno dejavnost (H 000 Humanistične vede, H 100 Dokumentalistika, informacijska znanost, bibliotekarstvo, arhivistika)*«.

VIRI IN LITERATURA

INTERNET

Referendum o arhivski noveli ni uspel (pridobljeno 22. 9. 2014 s spletnega naslova <http://www.delo.si/novice/politika/referendum-o-arhivski-noveli-ni-uspel.html>).

LITERATURA

Arhivsko društvo Slovenije – 40 let. Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 1995.
Zbornik ob petdesetletnici Arhivskega društva Slovenije. Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 2004 (Arhivi 27 (2004), št. 1).